

طرح بازنگری به

شیوه انتخاب

مبصر کلاس

طرح بازنگری شیوه انتخاب
مبصر کلاس

بنام مربی اول جهان هستی
رب العالمین، و با درود و تحیات
پیشگاه مقدس خاتم الانبیاء محمد
مصطفی (ص) و ائمه معصومین
سلام الله علیهم اجمعین، و با درود
سلام به امام امت رهبر کبیر انقلاب
اسلامی و امید مستضعفان جهان و
درود و سلام بیکران به روان تابناک
شهدای بخون خفته اسلام و به امید
پیروزی نهایی حق بر باطل و نور
ظلمت، در این نوشتار مختصر مسئله
را از انبوه مسائل گوناگون آموزش
پرورش میهن اسلامی، تحت عنوان
«بازنگری به شیوه انتخاب مبصر
کلاس» برگزیده و اختصاراً به بحث
کشیده ایم بدان امید که صاحب نظران
در تعمیق و تکمیل آن کوشش
و همچنین انگیزه‌ای باشد در این جهت
که تک تک مسائل جاری آموزش
پرورش را از دیدگاه تربیتی مورد
بازنگری قرار دهیم - انشاء الله

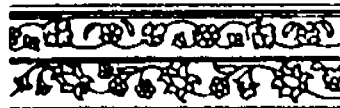
بدون شک هرکس که چند
صباحی را با کلاس و مدرس
سروکار داشته است با شنیدن کلمه
مبصر خاطرات تلخ و شیرینی از ذهنش
عبور می کند و بیدرنگ بیاد می آید
لحظه‌ای را در روزهای اول سال
تحصیلی که یک باره سروکله مدیر
ناظم مدرسه در کلاس پیدا شده
میان دلهره بچه‌ها با چشمان خود رمز
و اسطراب انداخته و سرانجام دانش
آموزی را که یا از قبل بیش از دیگران
می شناخته، یا سابقه آشنائی
خویشاوندی با او داشته یا جسماً
دیگران بزرگتر بوده یا... و سرانجام
بچشمش خوش آمده است بعنوان مبصر

■ مقدمه:

انتخاب مبصر در کلاسهای
درس از مسائلی است که علاوه بر
جنبه مؤثر تربیتی آن رقابت‌ها و حتی
حسادت‌هایی را نیز برمی‌انگیزد
همکاران عزیزمان در امور تربیتی
اداره کل آموزش و پرورش استان
چهارمحال و بختیاری، طرحی را
تحت عنوان: «طرح بازنگری به شیوه
انتخاب مبصر کلاس» تهیه
نموده‌اند که با تشکر از این عزیزان،
به درج آن اقدام می‌گردد.

«دفتر ماهنامه تربیت»

لاس انتخاب و بدیگران معرفی یا به
بیر دیگر تحمیل نموده است. البته
ید انکار کرد که هم در گذشته و هم
حال حاضر نیز بوده هستند
سائیکه ابعاد تربیتی مسئله را مدنظر
شته، و معیارشان صلاحیت فرد بوده
هست اما متأسفانه باید گفت که
شیوه معمول در اکثر مدارس، بویژه
دارس ابتدائی حقیقت تلخی است
گفته شد.

بهر حال گرچه ممکن است انگیزه
سلی اصلاح این موضوع نیز جلوه
مان خاطر است تلخ و شیرین باشد
نا نگرش تربیتی به مسئله و تحقیق و
حصص بیشتر نشان میدهد که موضوع
رق، موضوعی است قابل بحث، و
باید بسادگی از کنار آن گذشت لذا
بحث را برتیب پیرامون.

الف: اشکالات و زیانهای شیوه
معمول

ب: اهداف تربیتی قابل پیگیری
ر انتخاب مبصر

ج: روشهای پیشنهادی برای
انتخاب مبصری می گیریم

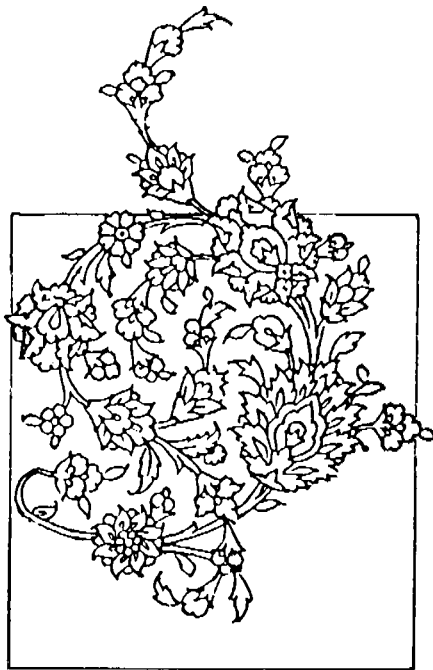
الف: اشکال و زیانهای شیوه معمول
در انتخاب مبصر کلاس

۱- چون معمولاً در آغاز سال
تحصیلی شناخت کافی نسبت به
دانش آموزان وجود ندارد در بسیاری
موارد افرادی که واجد صلاحیتهای
لازم باشند انتخاب نمیشوند.

۲- ممکن است در انتخاب مبصر
روابط خویشاوندی و دوستی مدنظر
قرار گیرد.

«البته موارد زیادی مشاهده شده
است»

۳- با شیوه متداول معمولاً

۹- در صورت عدم گزینش
نیروی شایسته، ممکن است در اثر
دشمنی کودکانه و کینه‌توزیها با
بعضی از دانش آموزان با دادن گزارشات و
اطلاعات غلط و غیر واقع موجب ضایع
شدن حقی از دیگران شوند.

و اما اثرات نامطلوبی که مبصر
بودن یک دانش آموز در طول یکسال
تحصیلی و احیاناً چندین سال تحصیلی
پی در پی در رابطه با خود او بسیار
خواهد آمد:

۱- دانش آموزی که بعنوان مبصر
انتخاب میشود چون دانماً ذهن او
متوجه کارهای کلاس و مسئولیتهای
ناشی از مبصر بودن است ممکن است
از نظر درسی عقب بیفتد و این
مسئله‌ای است که بکرات مشاهده شده
و کاملاً محسوس است

۱۱- در اثر بعضی از درگیریها که
با دانش آموزان پیدا می کند ممکن
است دچار ناراحتیهای روانی و عصبی
گردد.

۱۲- اگر فردی ساخته شده نباشد
ممکن است احساس شخصیت کاذب
نماید و بیهوده خود را از دیگران برتر
تصور کند که این حالت موجب بروز
صفت ناپسند غرور و تکبر در او میشود.

۱۳- به بهانه مبصر بودن ممکن
است برای خود احساس حق کند و از
مسئولین مدرسه انتظارات بیجانی
نسبت به خود داشته باشد.

۱۴- در بعضی موارد بعلت رفاقت
و یا ارتباطات خاص دیگری که با
بعضی از دانش آموزان دارد ممکن
است بین آنها تبعیض قائل شود و عملاً
عادت به تبعیض پیدا کند

۱۵- روحیه اطاعت از دیگران در
او از بین میرود و ممکن است احساس

گروه‌بندیهایی به مخالفت و یا
طرفداری از مبصر بین دانش آموزان
کلاس ایجاد میشود.

۴- احیاناً برخورد مبصر با برخی
از دانش آموزان اثرات ناخوشایندی در
اجتماع و روابط خانوادگی خصوصاً در
میان مادران بچه‌ها بیار می‌آورد.

۵- با این روش روحیه دانش
آموزان دیگری که واجد صلاحیت
هستند و قدرت درک مسائل را دارند
سرکوب شده و استعداد قدرت مدیریت
آنها بروز نمیکند.

۶- حالت مشارکت عمومی و
احساس مسئولیت همگانی در دانش
آموزان رشد نمیکند.

۷- با برخورد های کودکانه و غیر
منطقی مبصر ممکن است ناخودآگاه
در دیگر دانش آموزان حس حقارت
بروز کند.

۸- اگر چنانچه مبصر، خدای
ناکرده دارای سوءاخلاق و رفتار باشد
ممکن است این حالت بدیگران منتقل
شود.

کند در طول زندگی خود باید همه جا حاکم و در رأس دیگران باشد.

۱۶- ممکن است از موقعیت خود

بعنوان مبصر سوءاستفاده نماید و به دیگران زورگونی کند و یا زیربار تعدادی از بچه های زورگوی کلاس رود و از معرفی آنان وحشت داشته باشد

۱۷- با ایجاد رعب و وحشت در دل دیگران ممکن است آنها را به اطاعت وا دارد

روش شورائی:

سه نفر از دانش آموزان، یا به انتخاب بقیه دانش آموزان، و یا با انتصاب مدیر برای مدت معینی «حداقل یکماه یا بیشتر» کارهای کلاس را بین خود تقسیم کنند و انجام وظیفه نمایند (این روش برای مقطع ابتدائی مناسب نیست و در مقطع دبیرستان و راهنمایی خوب است)

روش تشویق:

در این روش از مسئله مبصر شدن بعنوان یک انگیزه تشویق استفاده میشود بعنوان مثال:

۱- دانش آموزی که در یک مدت مشخصی «مثلاً یکماه» بهترین نمرات را آورده و از نظر درسی و اخلاقی خود را رشد داده است برای مدتی مبصر شود.

۲- دانش آموزی که در مدت معینی بیشترین کارت آفرین را بخود اختصاص داده است برای مدتی مبصر کلاس شود. (این روش برای همه مقاطع مناسب است دانش آموزی که با این روش انتخاب میشود جهت

تشویق دیگران بسیار خوب است که در مراسم صبحگاه به عنوان مبصر معرفی شود).

روش انتصابی:

در این روش دانش آموزان خاص بنا به منظورهای مشخص، برای مدتی بعنوان مبصر نصب میشوند. بعنوان مثال:

۱- دانش آموز منزوی و گوشه گیر را بعنوان مبصر مشخص می کنیم تا موجبات خروج از انزوا و گوشه گیری برای او فراهم شده و او را در اینجهت یاری کنیم. «البته از بررسی علل انزوا نباید غفلت کرد»

۲- دانش آموزی که به بیماری عقده حقارت و خود کم بینی مبتلا شده برای مدتی مبصر شده و او را در جهت علاج این بیماری روانی هدایت میکنیم.

۳- دانش آموزی تفاوتی را بمنظور ایجاد حس مسئولیت در او بعنوان مبصر مشخص می کنیم

۴- دانش آموزی بازی گوش و بی علاقه به کلاس و درس را برای مدتی مسئولیت میدهم

۵- دانش آموزی را بمنظور تشویق بعنوان مبصر مشخص می کنیم و احیاناً اهداف و منظورهای دیگری که ممکن است پیش آید، اما باید دقت کرد که این روش از حساسیت خاصی برخوردار است و کاملاً باید محتاطانه عمل کرد و نیاز به توجیه کافی سایر معلمین و دانش آموزان می باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره شد روشهای مذکور فقط بعنوان نمونه عنوان گردید، بدیهی است در شرایط متفاوت و در مقاطع مختلف تحصیلی باید از

روشهای متناسب با آن شرایط و مقطع و سنین دانش آموزان استفاده کرد و این قدرت و ابتکار و خلاقیت مدیران و معلمان متعهد است که میتواند در اینگونه مسائل ملاک عمل باشد. تنها نکته ای که نباید فراموش کرد اینست که باید تا حد ممکن قشر وسیعتری از دانش آموزان را از این زمینه تربیتی مطلوب برخوردار نمود و از شیوه تک مبصری در کلاس جداً پرهیز کرد که در بسیاری موارد اکثر عواقب سوئی را که اشاره کردیم بدنبال خواهد داشت. بهر صورت چنانچه تصمیم گرفتید یکی از روشهای پیشنهادی، و یا روش دیگری را بکار بندید ضروری است که نکات ذیل کاملاً رعایت شود:

۱- هر دانش آموزی قبل از شروع بکار بعنوان مبصر، باید نسبت به وظایف خود و شیوه برخورد با دانش آموزان و سایر مسائل لازم کاملاً توجیه شود.

۲- اهداف تربیتی موردنظر در طول مدتی که یک دانش آموز مبصر کلاس است در رابطه با او باید تعقیب شده و با نظارت مداوم مدیر و معاون و معلمین نسبت به رفع اشکالات و هدایت بسوی اهداف موردنظر جدا اقدام شود.

۳- همه دانش آموزان در جریان روش اتخاذ شده قرار گیرند و نسبت به مزایای آن کاملاً توجیه شوند.

۴- چنانچه دانش آموزی در کار خود بعنوان مبصر ضعف نشان داد حتی الامکان در بین کار کنار گذاشته نشود بلکه بیشتر به او کمک کنیم تا مهلت مقرر تمام شود.

۵- توجه داشته باشیم که اتخاذ

ریک از روشهای مذکور یا روش
کاری دیگر ممکن است در آغاز با
سکلاتی از قبیل عدم همکاری
به ها با یکدیگر، یا عدم قبول بعضی
آنها یا بی نظمی در کلاس ها مواجه
بود لکن پس از مدتی کاملاً عادی
شده و اثرات مطلوب آن ظاهر میگردد.
۶- در رابطه با هر روشی که
ناست انتخاب شود باید قبلاً تمامی
معلمین مدرسه توجیه، و از آنان
مطرح خواهد شد.

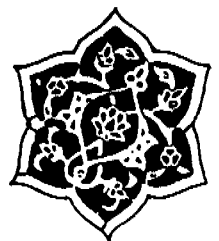
۷- بسیاری از کلیات عنوان شده
در رابطه با مبصر صف «در مقطع
تدائمی» نیز صادق است که نباید از
مظر دور داشته شود.

در پایان ضمن آرزوی سلامت و
طول عمر برای امام عزیز امت، معلم
برن حاضر و پیروزی نهائی حق علیه
باطل و با درودبیکران به روان شهدای
عزیز امت اسلامی، موفقیت همه دست
نדרکاران تعلیم و تربیت نونهالان
جامعه اسلامی را در تحقق بخشیدن به
اهداف تربیتی اسلام عزیز خواهانیم و
امیدواریم با نقطه نظرات سازنده
و تجارب ارزنده خود در رابطه با این
طرح و سایر طرحها امور تربیتی را در
تداوم راه خود یاری نمایند.

والسلام

من الله التوفيق وعليه التكلان

«امور تربیتی اداره کل آموزش و پرورش
استان چهارمحال و بختیاری»

بسمه تعالی

در اینجا ضمن قدردانی از برادران
و خواهرانی که بدنمال نظرخواهی از
آنان در رابطه با این طرح نظرات
سودمندی را بصورت کتبی و شفاهی
ارائه نموده اند و در بسیاری موارد مورد
استفاده واقع شده و موجب تحولاتی در
طرح اولیه گردیده را با معذرت از اینکه
امکان انعکاس عینی نظرات نیست
گوشه هایی از رهنمودهای مفید بعضی
از همکاران را به پاس تقدیر از همه
عزیزانی که ما را راهنمایی نموده اند
منعکس می کنیم:

۱- برادر استاد یدالله منزوی مدرس
مراکز تربیت معلم شهرکرد

بسمه تعالی

با تحیات و درود بر پاکان و
نیکان راه حق و حقیقت و سلام بر
شهدای گلگون کفن و جانبازان و
مفقودین جنگ تحمیلی، اولاً از اینکه
امور تربیتی استان ب فکر افتاده تا در
کنار مسائل و کارهای فراوانش به
اینگونه امور نیز توجه نماید و از نظرات
دیگران هم بهره گیرد جای خوشبختی
است.

ثانیاً در هر مقطع تحصیلی
دبستان- راهنمایی- دبیرستان وظیفه
مبصر را بعنوان چشم کلاس یا آگاه از
مسائل کلاس، یا رابط کلاس با مدیر
کلاس مشخص نمود که آیا فقط گنج
بردن- تخته پاک کردن و حضور و
غیاب و یا احیاناً پول مجله گرفتن و یا
مثل اکثر اوقات پادوی معلم بودن
است؟

مبصر چه باید بکند و چه می تواند
بکند. اگر این مشخص شد و شرح
وظایف معلوم گردید، که چه انتظاراتی

از وی هست و مثل حالا فرد استثنایی
و نورچشمی کلاس تبیین نگردد.

بعد از شرح وظایف و توجیه
معلمین و شاگردان بهترین راه همان
گردش کلاس در طول هفته است تا
همه بکار گرفته شوند و خود را سهم
دانند و شخصیت والای انسانی خود را
صدا بزنند، احساس غرور و موفقیت
نمایند، نسبت به هم، در انجام وظایف
رقابت ورزند و از خود ابتکاراتی نشان
دهند، خود را مؤثر دانند و ذوق و تلاش
و اندیشه و محبت و قاطعیت خود را
امتحان نمایند و عرضه دارند البته
بشرطیکه مدیر و معاونین و معلمین
کردار و اعمال و هنروی را در طول
هفته زیر نظر دارند، کارش را سنجیده
و جدولی برای پیشرفت و موفقیت و
نمونه فعالیتها و تهیه نمایند و مقایسه
کنند و راهنمایی و ارائه طریق نمایند.

خلاصه قبل از آنکه مبصر انتخاب
شود وظایف دقیقاً مشخص شود و اولیاء
مدرسه حساسیت فوق العاده بدین امر
نشان دهند که نوعی تفویض اختیار
است بشرطیکه عملکردها را دریابند و
در آخر سال با جمع بندی و کمک خود
شاگردان کلاسها، مبصر نمونه انتخاب
شود و در ضمن از کار همه تقدیر و
قدردانی بشود جان کلام اینکه، وقتی
این کار ارزش خود را نشان خواهد داد
که اولیاء مدرسه این انتخاب و گردش
هفتگی را در طول سال تحصیلی نوعی
پرورش اجتماعی و هنری بدانند تا
شایستگی وجودی و اعتلا و رشد ذوق و
توانائی هائی که کودکان و نوجوانان را در
حال یاری دهد و در آینده نیز در انجام
امور مدیریتها توانایی بخشد.

۲- برادر حاج منصور سعادت رئیس
آموزش و پرورش شهرستان کرد:

دارد کارهای گذشته‌ای را که انجام داده، رفقائی را که با آنها معاشرت دارد، کتابهائی را که مطالعه کرده و به طور کلی همهٔ مسائلی را که با آن درگیری داشته و الان دارد یا درآینده خواهد داشت را فکر کند.

به عنوان نمونه اگر کتابی مطالعه کرده فکر کند که چه نکته تازه‌ای از خواندن کتاب فرا گرفته؟ مطالعهٔ کتاب چه تأثیری در او داشته؟ آیا این اثر خوب بوده یا بد بوده؟

چنین محاسبه‌ای حداقل تأثیرش این است که در مطالعهٔ کتاب دیگر، اشتباهات گذشته تکرار نمی‌گردد.

چنین محاسبه‌ای از خود، بهتر است، بر روی کاغذی نوشته شود و بعد با روزهای قبل مقایسه گردد تا رشد یا عدم رشد در زندگی بدست آید» (کتاب تعلیم و تربیت)

بطور مسلم اگر تفکر ذره ذره شروع شود و شما حداقل هر روز یک ربع از وقتتان را اختصاص به چنین محاسبه‌ای دهید، خواهید دید که بعد از مدتی، کنترل نسبتاً خوبی بر افکار، امیال و اعمالتان خواهید داشت. ●

ملاحظه می‌کنید که بیشتر مطالب این مقاله از دو منبع استفاده شده اما در عین حال چون از ابتدا نویسنده می‌دانست به دنبال چه بگردد و با پیوندی که میان فیش‌ها برقرار کرده توانسته مقاله مناسبی برای جوانان بنویسد.

طرح بازنگری به شیوهٔ انتخاب مبصر کلاس

بقیه از صفحهٔ ۱۴۱

بسمه تعالی

طرح بازنگری شیوه انتخاب مبصر کلاس را مطالعه نمودم. توضیحات داده شده مبنی اشکالات موجود در نحوهٔ چگونگی انتخاب مبصر بسیار جالب بوده و همانطوریکه اظهار داشته‌اید اینگونه انتخابها عواقب جنبی دیگری نیز بدنبال دارد بهر حال این قبیل طرحها و پیشنهادات قدم مؤثری است در جهت گسترش تربیت و توجه دادن به مسئولین برای انجام وظیفه بهتر و دقت در عمل که انشاءالله خداوند بشما خیر عطا فرماید که بتوانید در این زمینه گامهای بلندتری را بردارید. و اما شیوه انتخاب مبصر بمدت یک هفته و یا بمدت یکماه می‌تواند در دادن مسئولیت براکثر دانش آموزان مفید باشد احتمالاً اگر چنانچه کسی هم بخواهد از موقعیت خویش سوءاستفاده کند مدت وی محدود است...

در پایان از جدیتی که در این زمینه مصروف داشته اید سپاسگزاری مینمایم. والسلام

بسمه تعالی

... کلاً انتقادات مربوط به انتخاب مبصر در گذشته و یا در بعضی مدارس هم اکنون نیز اجرا میشود کاملاً صحیح و بجاست چرا که همهٔ خواهران متفق‌الرأی بودند که این روشهای ناپسند اثرات نابخشای بر دانش آموزان بجای میگذارد.

با توجه به اینکه ذهن دانش آموز در انقلاب روشنتر و آگاه‌تر از پیش است اگر باز این روشهای نابخشای شوند در منزوی کردن این نونهال بی اثر نیست.

همچنین نوباوگان انقلاب علاوه آموزش دروس مختلف باید از ه اکنون مسئولیت پذیر باشند و خود برای ورود در جامعه اسلامی مهت کنند بنابراین؛ این مدرسه است باید مسئولیت را به آنها بشناساند و احس را بارور سازد باید با واگذار کارهای مختلف مانند نمایندگی کلاس و شرکت دادن آنها در کارها پرورشی و غیره، مسئولیت را به آن شناساند...

من الله التوفیق

برادر خجازی رئیس مدرسه راهنمایی رف شهر کرد.

بسمه تعالی

... نظر به اینکه ما مسلمانیم تلاشمان برای رضای خداست سعی شود از همان کودکی حتی برای انتخاب نماینده کلاس آیهٔ شریفه «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىكُمْ» دستور کار باشد و دانش آموزی که دارای اخلاق اسلامی و رفتار حسنه است انتخاب شود و بگونه‌ای برخورد شود که ملاکهای برتری در جمهوری اسلامی برای همه مشخص شود.

البته در برخورد با بقیه دانش آموزان نیز باید تلاش کافی صورت گیرد که باعث ایجاد عقده‌های روانی نگردد...

من الله التوفیق